

XORIJIY TILLARNI O‘QITISHDA MOTIVATSION METOD USULLARI

(Ingliz tili misolida)

Nargizaxon Madaminova

O‘zDJTU, ikkinchi chet tili kafedrası, stajyor-o‘qituvchi

ANNOTASIYA

Ma'lumki, xorijiy tillarni o'qitishda talabalarning o'rganilyotgan tilga nisbatan qiziqishini oshirish hamda innovatsiyon pedagog texnologiyalardan foydalanish davr talabidir. Ushbu maqolada bugungi kunda yoshlarning talabidan kelib chiqqan holda yangi motivatsiyon metod usullarni olib borish shuningdek, samarali dars soatlarini tashkil qilish xususida so'z boradi. Xususan, mamlakatimizda xorijiy tillarni o'qitishda bo'lajak kadrlarni kasbga yo'naltirishda xorijiy tillarning ahamiyati to'g'risida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Motivatsiyon metod, smart texnologiyalar, kichraytirilgan auditoriyalar, xorijiy til, interaktiv usul, masofaviy ta'lim.

METHODS OF MOTIVATION IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

(In English as an example)

ABSTRACT

It is known that in the teaching of foreign languages, increasing the interest of students in the studied language and using innovative pedagogical technologies is the demand of the time. This article talks about the implementation of new motivational methods based on the demands of today's youth, as well as the organization of effective class hours. In particular, in the teaching of foreign languages in our country, there is talk about the importance of foreign languages in guiding future personnel to the profession.

Key words: Motivational method, smart technologies, small audiences, foreign language, interactive method, distance education.

KIRISH

Axborot-kommunikasiya texnologiyalari jadal rivojlanib borayotgan davrda jamiyat kelajakdagi mutaxassislardan mustaqil ravishda bilim olish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va malakalarga ega bo'lishi, ularni turli muammolarni samarali hal qilishi, faktlarni to'plash va tahlil qilish, umumlashtirish hamda asosli xulosalarni

qabul qilish uchun amalda qo‘llash talablarini qo‘yadi, muvaffaqiyatga erishish uchun muloqotga kirishish, turli vaziyatlarda birgalikda ishlash, ziddiyatli vaziyatlardan chiqish yo‘lini izlash kerak[1]. Zamonaviy axborot-kommunikasiya texnologiyalaridan foydalangan holda talabalarni xorijiy tilgan nisbatan qiziqishini oshiruvchi motivatsiyon metodlar qo‘llashda yuzaga keladigan muammolarni hal qilish yo‘llarini topib, tanqidiy va ijodiy fikrlash, o‘z madaniy darajasini oshirish uchun mustaqil ishlash jarayonlarini o‘zlashtirish talab etiladi. Ta’lim jarayonida professor-o‘quvchilarning yuqoridagi ko‘nikmalarini va bilim qobiliyatlarini rivojlantirish faol ta’lim texnologiyalari orqali yuzaga keladi. Hozirgi vaqtda o‘qitish vositalarini tanlashda asosiy ko‘rsatkich Yevropa mamlakatlarining mazkur soha bo‘yicha kengashlari tomonidan ishlab chiqilgan va samarali umumevropa ma’lumot almashish tizimini ifodalovchi xorijiy tillarni bilishning yakuniy darajalariga erishishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Muvofaqqiyatli faoliyat olib borish uchun, o‘qituvchilardan pedagogik mahorat bilan birga keng dunyoqarash ham talab etiladi. Bunday qobiliyatga ega o‘qituvchilar oz mehnat sarf qilib, katta natijaga erishadi, ijodkorlik esa hamisha uning hamkori bo‘ladi. Pedagogik faoliyatning samarali bo‘lishi uchun o‘qituvchi o‘z fanini chuqur o‘zlashtirgan bo‘lishi, unga turdosh fanlar haqida ham tushunchaga ega bo‘lishi, o‘quv materialini talabalarga yetkazib bera olishi ularda mustaqil ravishda faol fikrlashga qiziqish uyg‘otishi, bilimi va ruhiy olamini inobatga olishi shuningdek, bilim darajalarini tasavvur etishi lozim[2.]. Qobilyatli, tajribali o‘qituvchilar o‘zlarini talabaning o‘rniga qo‘ya oladi va shunga muvofiq darslarni tashkillashtiradi. Shuning uchun u bayon etishning sifati va dars o‘tish mexanizmini aniq va izchil rejalashtiradi. Bu turdagi o‘qituvchilar o‘z faoliyatini zamon talablariga muvofiqlashtirgan holda amalga oshirishi barchaga ma’lum. Bugungi kunda motivatsiyon metod usullariga oid ilmiy tadqiqotlar yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ammo, xorijlik va o‘zbek olimlari izlanishlarida qiziqarli va samarali metod usullarini uchratish mumkin. Misol uchun *G.I.Okan* tomonidan chop etilgan maqolada oliy o‘quv yurtga o‘qitishning faol usullarini joriy etish zarurligi asoslab berilgan, “*pedagogik yangiliklar*”, “*faol o‘qitish usullari*” kabi tushunchalari ochib berilgan. Asosiy e’tibor talabalarni kasbiy tayyorlashda “*O‘qish va yozish orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish*” innovasion texnologiyalardan foydalanish zarurligiga qaratilgan.

G.A.Trapeznikova va *F.Y. Xabibullina* tomonidan tanqidiy fikrlash texnologiyasining 3 bosqichi ajratilgan, ya’ni qiyinchilik bosqichi, mazmunni anglash bosqichi va har bir bosqichda qo‘llaniladigan usul va uslublar misollari bilan fikr yuritish bosqichlari keltirilgan. Shuningdek, jurnalistik materiallar tili va uslubining xususiyatlari ochib berilgan. Tanqidiy fikrlash texnologiyasining “*klasterlar*”, “*bashoratlar daraxti*”, “*beshta misra*”, “*insert*”, “*suv ustidagi doiralar*”, “*uzun va*

qisqa savollar” kabi usul va uslublarini o‘quv jarayonida joriy etish zaruratini asoslashgan[3]. Boshqacha qilib aytganda, o‘qitish metodi ta’lim oluvchi va o‘qituvchining o‘qitish jarayonidagi o‘zaro aloqa shaklidir. O‘qituvchi va talaba orasidagi jarayon aslida talabani u yoki bu bilim ko‘nikma va malakalarini o‘zlashtirish maqsadida bog‘lab turganligini ko‘rsatib turadi. Agar keng ko‘lamda oladigan bo‘lsak, o‘qitishning birinchi kunlaridan to shu kungacha o‘qituvchi va talaba orasidagi keng ma’noda uch xil bog‘lanish shakllangan bo‘lib, u o‘z tasdig‘ini topgan.

NATIJALAR

Talabaning mustaqil ishi, shuningdek ularning bilim faolligini, motivasiyasini va sifatini oshirishga yordam beradi. Kompyuter kommunikasiya texnologiyalari talabalarning ijodiy faoliyatini faollashtiradigan usullarni yangicha yondashuvda amalga oshirishga imkon beradi. Ular turli xil o‘quv saytlari va tematik forumlarda virtual munozaralarda ishtirok etishlari, turli o‘quv yurtlari talabalari bilan birgalikda qo‘shma ijodiy loyihalarni amalga oshirishlari mumkin. Shunday qilib, ta’lim jarayonida zamonaviy axborot-kommunikasiya texnologiyalaridan foydalanishni ta’limni individualizatsiya qilishning faol shakllaridan biri deb hisoblash mumkin[4].

Yangi texnologiyalarning interaktivligi, multimedia va tarkibni vizualizatsiya qilish kabi ajralmas xususiyatlarni o‘rganishda muhim rol o‘ynaydi. Shunday qilib, ta’lim mazmunini kompyuter orqali vizualizatsiya qilish, ayniqsa, o‘yinlar orqali, interaktiv shaklda, o‘quvchilarning kognitiv fikrlash uslublarini, ijodkorligini va aqliy faoliyatini rivojlantiradi, shuningdek, ularning psixologik va emosional holatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Masalan, talabalarning o‘rganilayotgan material yoki mavzu bo‘yicha tushunchalarini yaxshilashni istasak, mavzuni tushunishga hissa qo‘shadigan manbalarni ko‘rib chiqishni rejalashtirishimiz kerak. Buning uchun siz ushbu muammoni har xil tomondan ko‘rib chiqishingiz kerak.

MUHOKAMALAR

Hozirgi kunda turli xil Internet-resurslari o‘qituvchilar va talabalarga ko‘plab masalalar bo‘yicha ekspertlarning fikrlaridan keng foydalanish imkoniyatini beradi. Professor-o‘qituvchi har doim ham har qanday sohada to‘liq bilimga ega bo‘lishning iloji yo‘qligi sababli, shuningdek, o‘quvchilarning muammolari va ehtiyojlariga juda g‘arq bo‘lganligi sababli, har doim ham bunday mutaxassis sifatida ishlay olmaydi. Bu esa alohida masala. Shuning uchun, ma’lum bir mavzuni o‘rganish uchun tadqiqot mavzusi bo‘yicha to‘liqroq va zamonaviy ko‘rinishga ega bo‘lgan mutaxassisning fikri bilan tanishish kerak. Mutaxassislarning fikri bilan tanishish uchun ed.ted.com platformasi bilan youtube.com va ted.com kabi Internet-manbalar mos keladi, bu sizga tavsiya etilgan video asosida o‘zingizning darsingizni yaratishga imkon beradi. O‘qituvchi videoni tematik qismlarga ajratishi va darsda ko‘rganlarini muhokama qilish orqali ishlashi mumkin.

XULOSA

Yuqoridagi tahlillarga asosan ta'kidlash kerakki, xorijiy tillarni o'qitishda Internet-resurslardan foydalanish bugungi kun talabalarida barcha kerakli va munosib vakolatlarni rivojlantirish uchun sharoit yaratishga imkon beradi. Talabalar uchun xorijiy tillarda motivatsiyon metodlarni qo'llash uklarining til o'rganishga oid layoqatini yanada yaxshilashga xizmat qiladi. Yuqoridagi masalalarni batafsil tushunish talabalarning o'quv jarayoniga jalb qilinishini va kelajakdagi kasbiy faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va qobiliyatlarni rivojlantirishni sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Беляева И.С. Из опыта составления учебного пособия по английскому языку для студентов технического вуза / И.С.Беляева, А.Е.Шабанова // Вестник Тверского государственного технического университета. Серия: Науки об обществе и гуманитарные науки. – 2016. – № 3. – С. 18.
2. Окань Г. И. Активные методы обучения в вузе: содержание и особенности внедрения // Научный диалог. 2012. № 1. С. 265.
3. Boldyreva, N.V. Influence of information and communication technologies on effectiveness of educational process // European Science and Technology: Materials of the Vth international research and practice conference. Vol. II, Munich, October 3rd – 4th, 2013, publishing office Vela Verlag, Waldkraiburg – Munich – Germany, 2013, p. 75.
4. Richards, Jack C.; Schmidt, Richard, eds. (2009). "Information gap". Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics. New York: Longman. p. 282. ISBN 978-1-4082-0460-3.